

AZ UNIÓS IDEIGLENES ÚTIOKMÁNY (EMERGENCY TRAVEL DOCUMENT) AKTUÁLIS SZABÁLYOZÁSA - A 2019/997 TANÁCSI IRÁNYELV ELEMZÉSE ELMÉLETI ÉS GYAKORLATI SZEMSZÖGBŐL*

Kovácsné Becánics Adrienn¹

A Maastrichti Szerződés 1993-ban történt hatályba lépését követően az uniós polgárság jogainak fokozatos térnyerésének lehetünk nemcsak tanúi, de alanyai is, amennyiben az uniós polgársághoz kapcsolódó jogosultságok folyamatos kiterjesztését, rétegzett tartalommal történő kitöltését tapasztalhatjuk meg. Ezen munkálatok a hosszú évtizedek jogfejlesztő tevékenységének, a tagállamok legjobb gyakorlatainak átültetését jelentik, mely nemcsak az Unió térségén belül, de extraterritoriális viszonylatokban is tetten érhető. Jelen tanulmány célja az uniós polgársághoz kapcsolódó konzuli védelemhez való jog aspektusán belül az ideiglenes útiokmányhoz társuló jogosultság fejlődésének, valamint napjainkban érvényesülő szabályozásának elemző vizsgálata.

1. A konzuli védelem mint az uniós polgársághoz társuló jogosultság

Az uniós polgársághoz csatlakozó jogosultság alappillére az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (továbbiakban EUMSZ.) 20. cikkének rendelkezése, mely biztosítja a tagállami állampolgárok védelmét harmadik ország területén abban az esetben is, amikor állampolgársága szerinti tagállama nem képes számára védelmet nyújtani. A tagállamok a Tanács égisze alatt még 1995-ben elfogadták az 95/553/EK határozatot, amely lépéssel a soft law jellegű iránymutatások kötelező erejű jogi aktusként is testet ölthettek.² Az uniós polgárok EUMSZ által biztosított, 95/553/EK határozat sorsához nagymértékben hasonlít a szintén a tagállamok külföldön biztosított védelméhez kapcsolódó 96/409/KKBP határozat³ elfogadása is. Ugyan a 95/553/EK határozat nem taglalta az uniós polgárság védelmi szituációi között az okmánypótlást hazajutás

* DOI 10.21867/KjK/2024.3.2.

¹ Dr. Kovácsné Dr. Becánics Adrienn, egyetemi adjunktus, DE ÁJK

² A Tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott 1995. december 19-i 95/553/EK határozat az Európai Unió polgárainak diplomáciai és konzuli képviseltek általi védelméről, HL L 314, 28/12/1995, 73–76.

³ A tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott határozat, 1996. június 25. egy ideiglenes útiokmány létrehozásáról (96/409/KKBP), HL L 168, 1996.7.6., para 4.

érdekében, de az előfordulás gyakoriságának szempontjából a szabályozás lefektetésére született meg a 96/409/KKBP határozat.⁴

A határozat olyan ideiglenes útiokmány létrehozásáról rendelkezik, melyet az uniós tagállam bocsát ki az unió bármely tagállamának állampolgára részére, aki valamely módon kikerült az útiokmánya birtokából, és a harmadik államból történő hazajutása érdekében fordul a konzuli hatóságokhoz. Magyarországon az előző határozattal egyező módon, a konzuli védelemről szóló törvény, illetve annak végrehajtására hivatott KüM rendelet ülteti át és lépteti életbe ezen határozat rendelkezéseit. A határozat többek között rendelkezik azokról a feltételekről, melyek fennállása esetén a tagállam konzuli tisztviselője ideiglenes útiokmányt állíthat ki. Így abban az esetben, ha a képviselő nélkül uniós polgár úti okmánya elveszett, azt eltulajdonították, megsemmisült, megrongálódott vagy más okból nem rendelkezik utazásra alkalmas okmánnyal. Nevezett helyzetek fennállása esetén azonban kizárólag akkor jár el másik tagállam konzuli szolgálata, amennyiben az állampolgárság szerinti állam által kiállított úti okmány beszerzése aránytalan nehézséggel járna, vagy aránytalanul hosszú időt venne igénybe. A formai jegyeit illetően egy kinyitott állapotában 18*13 cm, összehajtván pedig 9*13 cm méretű, biztonsági elemekkel rendelkező papíron kiállított okirat. Tartalmazza az igénylő nevét, fényképét, születési helyét, idejét, magasságát, állampolgárságát és aláírását. Miután az ideiglenes útiokmánynak nem célja pótolni az útlevelet, így kizárólag meghatározott időre és meghatározott útvonalon jogosít egyszeri utazásra, kizárólag hazajutás céljából. Ez utóbbiak fontos ismertetőjegyei az ideiglenes útiokmánynak, ezért annak kötelező tartalmi eleme az útvonal és az érvényességi idő is. A határozat - a 95/553/EK határozathoz hasonlóan - hivatkozik az Európai Közösséget létrehozó szerződés 8c. cikkére, mint a határozat elfogadásának jogalapjára, és nem titkolt célul kitűzve, hogy az ideiglenes útiokmány elfogadásával az uniós polgárság gyakorlati előnyeit fokozza a konzuli védelemnek ezen esetkörének biztosítása.

2. Jogalkotási munkálatok

A 2015/637/Eu tanácsi irányelv⁵ elfogadásának idején, azzal párhuzamosan felmerült az igény az uniós ideiglenes útiokmánnyal kapcsolatos szabályozás felülvizsgálatára, aktualizálására. Az ideiglenes útiokmány kibocsátását, mint a konzuli védelem egyik leggyakrabban előforduló esetkörét a 2015/637/Eu

⁴ A tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott határozat, 1996. június 25. egy ideiglenes útiokmány létrehozásáról (96/409/KKBP), HL L 168, 1996.7.6., (3) preambulumbekkezdés.

⁵ A Tanács (EU) 2015/637 irányelve (2015. április 20.) a harmadik országokban képvisellel nem rendelkező uniós polgárok konzuli védelmét elősegítő koordinációs és együttműködési intézkedésekről és a 95/553/EK határozat hatályon kívül helyezéséről, OJ L 106, 24.4.2015.,

irányelv is külön rögzíti.⁶ A 96/409/KKBP határozat által bevezetett uniós ideiglenes útiokmány kibocsátása akkor kérhető az uniós polgár által, ha útlevele vagy úti okmánya elveszett, ellopták, megsemmisült, vagy ideiglenesen nem elérhető és az állampolgár harmadik országban tartózkodik.⁷

Az ideiglenes úti okmány elengedhetetlen ahhoz, hogy elősegítsék az érintett polgárok biztonságos hazatérését.⁸ Ennek keretében az uniós polgárok igénybe vehetik az uniós polgári jogállásukból adódóan őket harmadik országokban megillető védelmet.⁹ A bevezetése óta eltelt időt követően nyilvánvaló változtatásokra szorult az intézmény, elsősorban a biztonsági formátumát illetően, melyet elengedhetetlen volt a dokumentummal kapcsolatos csalások, visszaélések végett a jelen kor megkövetelte igényeknek megfelelő formátumra módosítani. A formátum transzferálása mindezekben túl időszerűnek bizonyult abból a megfontolásból is, hogy megfelelő helyet biztosítson harmadik országbeli tranzitvízumok elhelyezésére, mely növeli az ideiglenes útiokmány harmadik országok általi elfogadottságát.¹⁰ A módosítások szükségszerűnek bizonyultak a tagállamok széttartó gyakorlata végett is. A 96/409/KKBP határozattal létrehozott úti okmány formátumot ugyanis nem minden tagállam használta, illetve a formátum elavultsága is korlátozott elfogadhatóságot eredményezett a harmadik államok részéről, mely az uniós polgársághoz fűződő jogosultság érvényesülésének csorbulását idézte elő.¹¹

A formátum módosítása mellett magára az útiokmányra vonatkozó szabályozás is újításra szorult, hiszen a hatályban lévő 96/409/KKBP határozat

⁶ A Tanács (EU) 2015/637 irányelve (2015. április 20.) a harmadik országokban képvisellel nem rendelkező uniós polgárok konzuli védelmét elősegítő koordinációs és együttműködési intézkedésekről és a 95/553/EK határozat hatályon kívül helyezéséről, OJ L 106, 24.4.2015., 2. cikk.

⁷ 96/409/KKBP határozat.

⁸ Az ideiglenes útiokmányról, valamint az utazáshoz való jog és annak adminisztratív feltételeiről lásd bővebben Csatlós Erzsébet (2019): *Az EU ideiglenes úti okmányának helye az EU konzuli védelmi politikájában*. Közjogi Szemle, 2019/2., 7-14.

⁹ Az uniós polgárságról szóló 2017. évi jelentés (COM (2017) 30 final/2) szerint „a gyakorlatban az ideiglenes úti okmányok kiállítására képezi a tagállamok által a képvisellel nem rendelkező uniós polgárok számára nyújtott segítség leggyakoribb formáját (az összes ügy több, mint 60 %-a).” Abszolút értékben viszonylag kis számban kerültek kibocsátásra uniós ideiglenes úti okmányok, azonban az adatok töredékesek, mivel a tagállamok nem minden esetben jegyeznek pontos statisztikát. A becslült éves szám mintegy 320 az EU-n kívül és 250 az EU-n belül. Becslések szerint évente további 400-500 képvisellel nem rendelkező polgár számára nemzeti ideiglenes úti okmányt állítanak ki az uniós ideiglenes úti okmány formátum helyett.

¹⁰ Javaslat a Tanács irányelve az uniós ideiglenes úti okmány létrehozásáról, valamint a 96/409/KKBP határozat hatályon kívül helyezéséről, Brüsszel, 2018.5.31. COM (2018) 358 final 2018/0186 (CNS), 2.

¹¹ Javaslat a Tanács irányelve az uniós ideiglenes úti okmány létrehozásáról, valamint a 96/409/KKBP határozat hatályon kívül helyezéséről.

a 2015/637/EU irányelvet követően - mely az ideiglenes útiokmányra vonatkozó rendelkezéseket is tartalmaz - még nem került módosításra.¹²

A 2016 decemberében megjelent, okmánybiztonságról szóló 2016. évi cselekvési tervben¹³ és a „Fokozott biztonság a mobilitás korában: a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos információcsere javítása és a külső határok megerősítése” című 2016-os közleményében¹⁴ a Bizottság felhívta a figyelmet a biztonságos úti okmányok szükségességére. Az uniós polgárságról szóló 2017. évi jelentésben¹⁵ a Bizottság vállalta azon lehetőségek feltérképezését, hogyan korszerűsíthetők a konzuli képviselettel nem rendelkező uniós polgárok ideiglenes úti okmányára vonatkozó szabályok, hogy a polgárok számára a konzuli védelemhez való joguk tényleges gyakorlását biztosíthassa. A cselekvési tervre¹⁶ és az uniós polgárságról szóló 2017. évi jelentésre¹⁷ vonatkozó tanácsi következtetésekből a Tanács hangsúlyozta az úti és személyazonosító okmányok biztonságának fontosságát az úti okmányokkal való visszaélések elleni küzdelemben.

Az Európai Parlament az uniós polgárságról szóló 2017. évi jelentésre vonatkozó állásfoglalásában¹⁸ felhívta a Bizottságot, hogy az uniós ideiglenes úti okmány vonatkozásában tegyen javaslatot egy új, biztonságosabb formátumra. A Bizottság 2018. évi éves munkaprogramja¹⁹ tartalmazza az ideiglenes úti okmány létrehozásáról szóló tanácsi határozat felváltására irányuló irányelvjavaslat felülvizsgálatát (REFIT). A felülvizsgálat célja a konzuli képviselettel nem rendelkező uniós polgárok ideiglenes úti okmányára, többek között a közös uniós formátum biztonsági elemeire vonatkozó szabályok

¹² A Tanács (EU) 2015/637 irányelve (2015. április 20.) a harmadik országokban képviselettel nem rendelkező uniós polgárok konzuli védelmét elősegítő koordinációs és együttműködési intézkedésekről és a 95/553/EK határozat hatályon kívül helyezéséről, HL L 106., 2015.4.24., para 1.

¹³ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak Az úti okmányokkal való visszaéléssel szembeni európai reagálás megerősítésére irányuló cselekvési terv, Brüsszel, 2016.12.8. COM(2016) 790 final.

¹⁴ Communication from the Commission to the European Parliament, The European Council and The Council, Enhancing security in a world of mobility: improved information exchange in the fight against terrorism and stronger external borders, COM (2016) 602 final, Brussels, 14.9.2016.

¹⁵ COM(2017) 30 final/2. 2017. évi jelentés az uniós polgárságról: A Bizottság intézkedései a jogok, az értékek és a demokrácia előmozdítása érdekében, 2017.1.24.

¹⁶ A Tanács következtetései az úti okmányokkal való visszaéléssel szembeni európai reagálás megerősítésére irányuló bizottsági cselekvési tervről, elfogadva: 2017. március 27-én, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7696-2017-INIT/hu/pdf> (2019.03.13.).

¹⁷ A Tanács következtetései az uniós polgárságról szóló 2017. évi jelentésről, elfogadva: 2017. május 11-én, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9080-2017-INIT/hu/pdf> (2019.03.13.).

¹⁸ Az Európai Parlament 2017. december 12-i állásfoglalása az uniós polgárságról szóló 2017. évi jelentésről: A polgárok jogainak megerősítése a demokratikus átalakulás uniójában, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2017-0487&language=HU&ring=A8-2017-0385> (2019.03.13.).

¹⁹ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/cwp_2018_annex_ii_en.pdf (2019.03.13.).

korszerűsítése, hogy biztosítsák a polgárok számára a konzuli védelemhez való joguk tényleges gyakorlását.²⁰

A 2015/637/EU irányelv 9. cikkének f) pontja kifejezetten rendelkezik az ideiglenes útiokmányokról, így a Bizottsági javaslat célja, hogy az uniós ideiglenes úti okmányokra vonatkozó különös szabályokat teljes mértékben összehangolja az (EU) 2015/637 irányelvvel, ugyanakkor tovább pontosítsa az említett irányelvben foglalt rendelkezéseket az útiokmány vonatkozásában. Ez utóbbi különösen vonatkozik az irányelv által kihangsúlyozott tagállamok és EU közötti koordináció és együttműködés megteremtésére.

A jogalkotási felhatalmazást illetően a Bizottsági javaslat jogalapként jelöli meg az EUMSZ 23. cikkét, melynek (2) bekezdése értelmében a Tanács az Európai Parlamenttel folytatott konzultációt követően különleges jogalkotási eljárás keretében a képvisellel nem rendelkező uniós polgárok konzuli védelmének megkönnyítéséhez szükséges koordinációs és együttműködési intézkedéseket megállapító irányelveket fogadhat el.

Az uniós szabályozás igyekszik harmonizálni továbbá a tagállami gyakorlatokat is azáltal, hogy az uniós ideiglenes útiokmány kibocsátása révén háttérbe szorul az egyes nemzeti ideiglenes útiokmányok kiadása.²¹ Ez utóbbi előnye, hogy az előző fejezetekben már érintett „forum shopping” problémakört szűkítené, mert az egységesen elfogadott uniós ideiglenes útiokmány révén az állampolgárok nem azoktól a tagállamoktól kérnének segítséget, melyek útiokmánya harmadik országokban szélesebb körű elfogadottsággal bír, hiszen ezáltal az egységes rendszer szerint előállított uniós ideiglenes útiokmányt bármelyik tagállam esetében kérhetik.²²

A Tanács 2019/997/Eu irányelvének preambuluma kifejezetten rögzíti, hogy annak létrehozása az EUMSZ 23. cikk és különösen annak (2) bekezdésén alapszik, azaz a harmadik állam területén tartózkodó uniós polgárok védelméhez szükséges koordinációs és együttműködési intézkedésről van szó. A Tanács az érintett rendelkezés által ráruházott hatáskörben eljárva e védelem megkönnyítése érdekében fogadta el az irányelvet. Az uniós jogszabályalkotással szembeni arányosság követelményével kapcsolatban az irányelvjavaslat tehát rögzíti, hogy az intézkedések megfelelő arányban állnak az elérni kívánt célkitűzésekkel, amikor kötelezik a tagállamokat az uniós úti okmány kiállítására a képvisellel nem rendelkező polgárok számára, azaz az

²⁰ COM (2018) 358 final 2018/0186 (CNS) – Javaslat a Tanács irányelve az uniós ideiglenes úti okmány létrehozásáról, valamint a 96/409/KKBP határozat hatályon kívül helyezéséről, Brüsszel, 2018.5.31.

²¹ Csatlós, Erzsébet (2021): *The EU ETD Directive and the Development of EU Administrative Procedural Law. Theoretical Remarks*. Jogelméleti Szemle, 2021/1., 2-14.

²² Bizottság Javaslat a Tanács irányelve az uniós ideiglenes úti okmány létrehozásáról, valamint a 96/409/KKBP határozat hatályon kívül helyezéséről, Brüsszel, 2018.5.31. COM(2018) 358 final 2018/0186 (CNS).

Unió nem haladja meg a tagállamok által a szervezetre ruházott hatásköri kereteket.

Az irányelv kifejezetten hivatkozik az Alapjogi Charta 46. cikkére is, amennyiben leszögezi, hogy a cikkben garantált konzuli védelem minél hatékonyabb érvényesülése érdekében fogadják el az érintett rendelkezéseket, azaz kifejezetten rendelkezik az uniós polgárság alapvető jogainak szélesebb körű biztosítására való törekvésről.

3. Az ideiglenes útiokmány kiállításának feltételei

Az irányelv szerint az uniós ideiglenes úti okmány²³:

- egy tagállam által
- egy adott harmadik országban képviselettel nem rendelkező polgár részére,
- a polgár állampolgársága vagy lakóhelye szerinti tagállamba, vagy kivételes esetben más célállomásra történő
- egyszeri utazás céljából
- a polgár kérésére kiállított útiokmány.

Az útiokmány azon polgárok számára állítható ki, akiknek az útlevele vagy úti okmánya elveszett, azt ellopták vagy megsemmisült vagy egyéb okból nem szerezhető be ésszerű időn belül.

A fenti fogalmi elemek alapján nyilvánvaló, hogy az irányelv másképpen rangsorol a fogalommeghatározásnál az ideiglenes útiokmány feltételeit illetően, mint az elődszabályozás²⁴. Egyrészt, az irányelvben foglalt fogalom konjunktív feltételei között nem szerepel, hogy az okmány kizárólag a kedvezményezett származási tagállama hatóságainak engedélye megszerzését követően állítható ki, másrészt módosítja a jogosultságot megalapozó szituációk körét is. Előző tekintetében, annak ellenére, hogy e feltétel természetesen továbbra is döntő jelentőségű az útiokmány kibocsátásakor - azaz tulajdonképpen az állampolgárság szerinti tagállam maradt az ügy ura - mégis láthatjuk a szabályozás céljának elmozdulását és egyben az uniós polgárság jogai érvényesülésének térnyerését. Az irányelv kifejezetten rögzíti, hogy

²³ A Tanács (EU) 2019/997 irányelve (2019. június 18.) az uniós ideiglenes úti okmány létrehozásáról, valamint a 96/409/KKBP határozat hatályon kívül helyezéséről, HL L 163. 20.6.2019, 1-12. [2019/997 tanácsi irányelv] 3. cikk.

²⁴ A 95/553/EK határozat II. Melléklet II. cikke szerint: „Az ideiglenes úti okmányok kiállításához a következő feltételeknek kell teljesülniük: a) a kedvezményezett valamely tagállam állampolgára, akinek útlevele vagy úti okmánya elveszett, azt ellopták, megrongálódott vagy átmenetileg nem áll rendelkezésre, és b) a kedvezményezett egy olyan ország területén tartózkodik, ahol származási tagállama nem rendelkezik úti okmány kiállítására felhatalmazott elérhető diplomáciai vagy konzuli képviselettel, vagy ahol az említett állam más módon képviselettel nem rendelkezik, és c) a kedvezményezett származási tagállama hatóságainak engedélyét megszerezték.”

azokban a szituációkban, melyekben kivételesen sürgős esetek fennállásáról van szó, a segítséget nyújtó tagállam az állampolgárság szerinti tagállammal való egyeztetés nélkül is kiállíthatja az uniós ideiglenes úti okmányt. Természetesen ebben az esetben is kötelessége a megkeresett tagállamnak megpróbálnia kommunikációt folytatni az állampolgárság szerinti tagállammal, valamint értesíteni azt az útiokmány kiállításáról.²⁵ Ami a feltételek rangsorolását illeti továbbá, az elődhatározatban foglalt esetkörökön túl, az irányelv kiterjeszti a kiállítás (azaz az útiokmány elvesztése, ellopása, megrongálódása vagy átmeneti el nem érhetősége) esetköreit minden olyan szituációra, ahol az érintett ügyfél az úti okmányhoz ésszerű időn belül nem jut hozzá.²⁶ Ezzel tulajdonképpen mérlegelési jogot biztosít a megkeresett tagállami külképviselet számára a jogosultságot megalapozó szituáció fennállásának meghatározására, tágítva a jogosultság érvényesülésének lehetőségét is.

Ami a jogosultak körét illeti, az irányelv átveszi a 2015/637/EU irányelv irányadó rendelkezéseit „a képvisellel nem rendelkező polgár” fogalmának behatárolásához, így akkor nem tekinthető egy adott személy képvisellel rendelkező polgárnak, ha ott az állampolgárság szerinti tagállam nem rendelkezik állandó jelleggel létrehozott nagykövetséggel, konzulátussal, vagy nem rendelkezik olyan nagykövetséggel, konzulátussal, illetve tiszteletbeli konzullal, amelynek ténylegesen módjában áll konzuli védelmet nyújtani.²⁷

Az okmány azt követően kerül kiállításra, hogy a segítséget nyújtó tagállam konzultációt folytatott a polgár állampolgárság szerinti tagállamával. E rendelkezés alapján ebben a konzuli védelmi szituációban is - ahogyan a konzuli védelmi irányelv taglalta további védelmi szituációk során is - az állampolgárság szerinti állam hozzájárulása nélkül a megkeresett tagállam csupán kivételes esetekben, válságszituáció fennálltakor állíthat ki útiokmányt, természetesen ebben az esetben is értesítve az érintett tagállamot. A 4. cikk meghatározza az uniós ideiglenes úti okmány kiállítására szolgáló eljárást, beleértve a képvisellel nem rendelkező polgárnak segítséget nyújtó tagállam, valamint a polgár állampolgársága szerinti tagállam közötti egyeztetést, valamint az alkalmazandó határidőket.

Szintén a hatékonyságot növelik az irányelv egyszerűsített eljárásra vonatkozó rendelkezései is. Mivel az útlevél vagy úti okmány elvesztése jelentős nehézségeket okozhat a képvisellel nem rendelkező polgároknak harmadik országokban, így az irányelv egyszerűsített eljárást határozott meg az irányelve a segítséget nyújtó tagállam és a képvisellel nem rendelkező polgár

²⁵ A Tanács (EU) 2019/997 irányelve (2019. június 18.) az uniós ideiglenes úti okmány létrehozásáról, valamint a 96/409/KKBP határozat hatályon kívül helyezéséről, HL L 163. 20.6.2019., 1-12. [2019/997 tanácsi irányelv] 4. cikk (6) bekezdés.

²⁶ Ibid. 3. cikk (2) bekezdés.

²⁷ 2015/637/EU irányelv, 6. cikk.

állampolgársága szerinti tagállam közötti együttműködés és koordináció tekintetében. Mindezek alapján tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a konzultációra a lehető leggyorsabban, jellemzően néhány munkanapon belül sor kerüljön.²⁸

Szükséges továbbá a jogosultság hatékonyságának eléréséhez annak biztosítása is, hogy a képviselettel nem rendelkező polgárok bármely tagállam nagykövetségén vagy konzulátusán kérelmezhessenek uniós ideiglenes úti okmányt, azonban az irányelv - az (EU) 2015/637 irányelv értelmében, és az általa felállított gyakorlatot követve - a tagállamok gyakorlati megállapodásokat köthetnek az uniós ideiglenes úti okmányoknak a képviselettel nem rendelkező polgárok részére történő kiállításával kapcsolatos felelősség megosztása céljából. E gyakorlati megállapodások tekintetében azonban szintén kiemelkedő jelentőséggel bír azok megfelelő kommunikálása mind az uniós polgárok, mind pedig a harmadik államok felé, hogy erősítsék a konzuli védelmi intézmény működésének transzparenciáját. Ez utóbbi fontos lépés a konzuli védelem kapcsán felmerülő egyéb eljárás tekintetében megkötött konzuli védelmi gyakorlati megállapodás tekintetében is. Ehhez kapcsolódóan az irányelv rendelkezései szerint, az uniós ideiglenes úti okmány iránti kérelmeket fogadó tagállamoknak eseti alapon kell értékelniük, hogy helyénvaló-e uniós ideiglenes úti okmányt kiállítani, vagy továbbítani kell az ügyet arra a nagykövetségre vagy konzulátusra, amelyet egy hatályos megállapodás alapján illetékesnek jelöltek ki.²⁹

Az ideiglenes úti okmányról szóló irányelv is rögzíti a tagállamok szuverén döntései jogkörét az általuk kiállítandó úti okmányok tekintetében, mely szerint az irányelv nem zárhatja ki, hogy a tagállamok az uniós ideiglenes úti okmányok harmadik országokban képviselettel nem rendelkező polgárok számára történő kiállítása mellett - a nemzeti jogot és gyakorlatot figyelembe véve - más helyzetekben is kiállíthassanak uniós ideiglenes úti okmányokat. Azonban ezen jogukat az államok nem gyakorolhatják korlátok nélkül, ugyanis az irányelv leszögezi, hogy az ideiglenes útiokmány kiállítása során a tagállamoknak meg kell hozniuk a visszaélés és a csalás megelőzéséhez szükséges intézkedéseket. A tagállamok azonban úgy is dönthetnek, hogy ilyen helyzetekben nem állítanak ki uniós ideiglenes úti okmányokat, azaz széleskörű döntési jogkört hagy a tagállamok kezében. Ennek mentén az irányelv - a tekintetében lex generalisként is említhető - 2015/637/EU rendelkezéseit követi, mely szerint továbbra is az eljáró hatóság diszkrecionális jogköre eldönteni,

²⁸ A Tanács (EU) 2019/997 irányelve (2019. június 18.) az uniós ideiglenes úti okmány létrehozásáról, valamint a 96/409/KKBP határozat hatályon kívül helyezéséről, HL L 163. 20.6.2019., 1-12. [2019/997 tanácsi irányelv] 4. cikk (3) bekezdés.

²⁹ Ibid. (7) preambulumbekkezdés.

hogyan a tagállami állampolgár kérelmét teljesíti- e vagy sem.³⁰ A kötelezettsége tehát az állampolgárság szerinti tagállammal történő kapcsolatfelvétel, adott esetben az ügy átadása, de semmiképpen nem kötelezett az útiokmány kiállítására. Amennyiben a kiállítást megtagadják, úgy az érintett uniós polgár saját állama belső szabályozása által biztosított jogorvoslati fórumokhoz fordulhat.³¹

4. A jogosultság kiterjesztése a jogalanyok és jogalkotók viszonylatában

Az irányelv egyik számottevő jelentőségű nívuma, az azt megelőzően hatályban lévő rendelkezésekhez képest, az uniós polgár nem uniós polgárságú családtagja számára biztosítandó ideiglenes útiokmányról szóló rendelkezése. Az (EU) 2015/637 irányelv 5. cikkével összhangban, valamint az EUMSZ 20. cikke (2) bekezdésének c) pontjában foglalt jog és az Európai Unió Alapjogi Chartájának 7. cikkében elismert, a magán- és a családi élet tiszteletben tartásához való jog érvényesülésének biztosítása érdekében az uniós polgárt kísérő családtag részére kiállíthat ideiglenes útiokmányt. Természetesen ebben az esetben is az érintett államban hatályban lévő belső szabályozás alapján zajlik az eljárás, illetve csakis abban az esetben biztosítható, amennyiben az érintett családtag jogszerűen tartózkodik a tagállamban. Mindazonáltal, a szóban forgó rendelkezés szintén elősegíti az uniós polgársághoz tartozó jogosultságok gyakorlati érvényesülését.

Ami a jogosultságok kiterjesztését illeti, az irányelv nem kizárólag a védelem jogalanyainak jogait, de az EU fellépésének szélesebb körben történő biztosítását is célul tűzi ki azzal, hogy felruhazza a Bizottságot végrehajtási és további jogalkotási hatáskörrel. Az EUMSZ 290. cikkének megfelelően a Bizottság jogi aktusokat fogadhat el abból a célból, hogy az uniós ideiglenes úti okmány egységes formanyomtatványára és bélyegére vonatkozó előírásokat a műszaki fejlődés alapján kiigazítsa, valamint másik tagállamot jelöljön ki arra a feladatra, hogy benyújtsa a mintapéldányokat, amelyek szükségesek a harmadik országoknak az uniós ideiglenes úti okmány egységes formátumáról való értesítéséhez. Annak biztosítása érdekében, hogy ezen irányelv végrehajtása az alkalmazásának nyomán követésére vonatkozó további technikai előírások és mutatók tekintetében egységes feltételek mellett történjen, a Bizottságra végrehajtási hatáskörök átruházását is élvezi.³²

³⁰ 2015/637 tanácsi irányelv, 7. cikk (1) és 10. cikk (2) bekezdése.

³¹ Csatlós (2021): i.m. 2-14.

³² 2019/997 tanácsi irányelv, (17) preambulumbekkezdés.

E felhatalmazás alapján a Bizottság elfogadta a 2022/2452/EU Végrehajtási határozatot,³³ melyben részletesen szabályozza az ideiglenes úti okmányok előállítására vonatkozó feltételeket, meghatározza az előállításra vonatkozó további technikai előírásokat és szabványokat, ideértve a hamisítás elleni szigorúbb szabályokat, a biztonsági elemekre és követelményekre vonatkozó további technikai előírásokat, valamint az uniós ideiglenes úti okmány egységes formanyomtatványának anyagai és nyomtatási technikáira vonatkozó követelményeket is. Ezen határozat elfogadásának tükrében voltaképpen elénk tárul az Európai Unió konzuli védelem terén elért jogalkotási hatáskörének bővülése is, hiszen a már említett és elemzett határozatok hatályba lépése óta, a Lisszaboni Szerződés hozta jogalkotási és alapjogi szabályozás magasabb szintre emelését követően, láthatjuk a Bizottság szerepét a javaslatlételi eljárás túl konkrét bizottsági határozatok elfogadásában is a konzuli védelemmel összefüggésben. A 2019/997 tanácsi irányelv magát az irányelv átültetését is ezen Bizottsági határozat elfogadásához kötik, amennyiben a tagállamoknak 24 hónapot biztosít az érintett határozat elfogadását követően arra, hogy elfogadják és kihirdessék azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek a tagállamok hazai jogszabályi környezete megfeleljen.³⁴ A tagállamok az irányelv intézkedéseinek alkalmazását pedig a bizottsági határozat elfogadásától számított 36 hónap elteltével kezdik meg, ezzel szintén behatárolt intervallumban tartva a tagállamok nemzeti jogszabályi kereteik irányelvhez igazítását.

Ahogy az a konzuli védelem általános biztosítása során is mindvégig elvárásként szerepelt mind az Unió tekintetében egységesen, mind pedig a tagállamok és harmadik országok közti bilaterális viszonyait illetően, annak érdekében, hogy az uniós ideiglenes úti okmányt minél több helyen elfogadják, a harmadik országbeli uniós képviselőknek értesíteniük kell a harmadik országok illetékes hatóságait az uniós ideiglenes úti okmány egységes formátumáról és annak bármely későbbi módosításáról.³⁵

Az irányelv kifejezetten rögzíti, hogy amennyiben egy tagállam az irányelvben foglaltakhoz képest szélesebb körben biztosít jogokat az ideiglenes útiokmányok tekintetében, úgy azokat az irányelv szabályozási környezete a továbbiakban sem kívánja lerontani, amennyiben azok az irányelv rendelkezéseivel összhangban állnak. A magyar jogi szabályozás is rendelkezik az ideiglenes magánútlevelel kiadásának lehetőségéről a magyar állampolgárok

³³ A Bizottság (EU) 2022/2452 Végrehajtási Határozata (2022. december 8.) az (EU) 2019/997 tanácsi irányelvvel létrehozott uniós ideiglenes úti okmányra vonatkozó technikai előírások megállapításáról, HL L320/47, 2022.12.14.

³⁴ 2019/997 tanácsi irányelv, 19. cikk.

³⁵ 2019/997 tanácsi irányelv, (19) preambulumbekzdés.

számára,³⁶ valamint szabályozza az uniós polgároknak magyar konzuli hatóságok által kiállított ideiglenes útiokmány kiállítását egyaránt.³⁷

Ami az Unió jogszabályainak gyakorlását illeti, a Bizottság számára biztosított nem jogalkotási aktusok elfogadására vonatkozó rendelkezéseket is tartalmaz az irányelv. Mind az EUMSZ 290, mind pedig a 291. cikkére hivatkozással, az irányelv jogi aktusok elfogadására hatalmazza fel a Bizottságot, amely ugyancsak az Unió szélesebb körű beavatkozási szintjét szemlélteti. A Bizottság jogköre ugyan nem jogalkotási aktus elfogadására irányul, azonban jogilag szintén kötelező erővel bír a tagállamok számára. A Bizottság jogköreinek elhatárolása végett ehelyütt fontos kitérni mindazonáltal az EUMSZ 290. és 291. cikkén alapuló nem jogalkotási aktusok közti eltérésekre is. Az EUMSZ 290. cikke szerinti komitológiai eljárásban a Bizottság részére olyan általános hatályú, nem jogalkotási aktusok elfogadására adható felhatalmazás, amelyek a jogalkotási aktusok egyes nem alapvető rendelkezéseit kiegészítik, illetve módosítják. A komitológiai eljárás fogalma alapvetően azokat az eljárásokat foglalja magában, ahol az Európai Bizottság a tagállamok képviselőiből álló bizottság (komitológiai bizottság) együttműködésével a tanács által ráruházott végrehajtási hatáskörében jogszabályokat alkot.³⁸ A komitológiai eljárások megkönnyítik a Tanács számára a döntéshozatalt, amennyiben a számtalan részletszabályozást igénylő területen a jogalkotási hatáskörének egy részét az Európai Bizottságra delegálja. Mindazonáltal, hogy e döntéshozatal se maradjon tanácsi ellenőrzés nélkül, így e jogi aktusok elfogadásakor is fontos szerephez jutnak a tagállamok képviselőiből álló bizottságok, melyek szaktudásukkal segítik az érintett intézkedések előkészítését, és hozzájárulnak ahhoz, hogy végső soron a tagállami jogalkotók a rendelkezések ellen ne emeljenek kifogást és a tagállamok ténylegesen végre is hajtsák azokat. Az érintett eljárás részletszabályainak taglalását a dolgozat nem kívánja kimeríteni, mindemellett fontosnak véli említését annak alátámasztása végett, hogy az uniós jogalkotás a konzuli védelem tekintetében milyen fontos mérföldköveket állított fel az egyes uniós intézmények szerepvállalása tekintetében nemcsak a gyakorlatban történő végrehajtást illetően, de a jogi aktusok elfogadása kapcsán is. A 290. cikk szerinti felhatalmazás célja tehát annak biztosítása, hogy a jogszabályok oly módon kerülhessenek kiegészítésre, illetve módosításra, hogy ahhoz újabb hosszadalmas, kimerítő jogalkotási eljárásra volna szükség, azaz azt a hatékonyság és gyorsaság érdekében ruhazza a jogalkotó a Bizottságra. A Bizottság ezzel a jogalkotó munkájának kiegészítésére, vagy módosítására kap

³⁶ 1998. évi XII. törvény a külföldre utazásról; 101/1998. (V.22.) Korm. rendelet a külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény végrehajtásáról.

³⁷ 17/2001. (XI.15.) KÜM rendelet a konzuli védelem részletes szabályiról, 14/H. §.

³⁸ Osztovits András (2011): *Az Európai Unióról és az Európai Unió Működéséről szóló szerződések magyarázata 3.*, Complex Kiadó, Budapest, 3094-3095.

felhatalmazást a jogi aktus nem alapvető rendelkezéseire vonatkozóan, annak alapvető rendelkezései kizárólag jogalkotási aktusban szabályozhatóak.³⁹ E szabályozásnak megfelelően a 2019/997/EU irányelv rendelkezései felhatalmazzák a Bizottságot, hogy jogi aktusokat fogadjon el abból a célból, hogy „az uniós ideiglenes úti okmány egységes formanyomtatványára és bélyegére vonatkozó előírásokat a műszaki fejlődés alapján kiigazítsa, valamint hogy másik tagállamot jelöljön ki arra a feladatra, hogy benyújtsa a mintapéldányokat, amelyek szükségesek a harmadik országoknak az uniós ideiglenes úti okmány egységes formátumáról való értesítéséhez.”⁴⁰ Azaz a cél a technikai fejlődés nyomán követése révén az azokhoz történő formai és biztonsági előírások megváltoztatása a Bizottság által, továbbá a harmadik országokkal szemben fennálló tájékoztatási kötelezettség gyakorlására másik tagállamot jelölhessen ki anélkül, hogy jogalkotási aktus lebonyolítására volna szükség.

A 291. cikk a 290. cikkhez képest azon esetkört szabályozza, melynek fennállásakor valamely kötelező erejű jogi aktus végrehajtásának egységes feltételek szerint kell történnie: úgy az ilyen jogi aktus végrehajtási hatásköröket ruház az Európai Bizottságra. Ebben az esetkörben a Bizottság nem jogi aktusok létrehozására törekszik, hatásköre kizárólag a végrehajtásra terjed ki. A Bizottság jogkörét ebben az esetben is, mint ahogyan azt a nem jogalkotási aktusok elfogadásakor valamennyi alkalommal, az érintett jogalkotási aktus kifejezett rendelkezései alapján kapja,⁴¹ amely jogalapot teremt a döntési eljárásra.⁴² A 2019/997 irányelv 9. cikke szerint a Bizottság az uniós ideiglenes úti okmányokra vonatkozó további technikai előírásokat tartalmazó végrehajtási jogi aktusokat fogad el.⁴³ Az irányelv 9. cikke szerinti vizsgálóbizottsági eljárás keretében fogadja el az érintett végrehajtási aktust, azaz a Bizottságot az 1683/95/EK rendelet 6. cikke⁴⁴ alapján létrehozott, a tagállamok képviselőiből

³⁹ Ibid. 3097-3101.

⁴⁰ A Tanács (EU) 2019/997 irányelve (2019. június 18.) az uniós ideiglenes úti okmány létrehozásáról, valamint a 96/409/KKBP határozat hatályon kívül helyezéséről, HL L 163. 20.6.2019., 1-12. [2019/997 tanácsi irányelv] (17) preambulumbekkezdés, 11.cikk.

⁴¹ Ibid. (18) preambulumbekkezdés, 9. cikk.

⁴² Az Európai Parlament és a Tanács 182/2011/EU rendelete (2011. február 16.) a Bizottság végrehajtási hatásköreinek gyakorlására vonatkozó tagállami ellenőrzési mechanizmusok szabályainak és általános elveinek megállapításáról, HL L55/13, 2011.2.28.

⁴³ Az uniós ideiglenes úti okmány egységes formanyomtatványának és bélyegének kialakítása, formátuma és színei; az uniós ideiglenes úti okmány egységes formanyomtatványának anyagára és nyomtatási technikáira vonatkozó követelmények; biztonsági elemek és követelmények, ideértve az utánczás és hamisítás elleni emelt szintű szabványokat; az uniós ideiglenes úti okmány kitöltésekor és kiállításakor betartandó egyéb szabályok.

⁴⁴ A Tanács 1683/95/EK rendelete (1995. május 29.) a vízumok egységes formátumának meghatározásáról, HL L 164/1, 1995.7.14., 6. cikk.

álló bizottság segíti.⁴⁵ Az irányelv a formai eljárások tekintetében széleskörű jogosultságokat ruház mind a technikai fejlődés nyomán követésével az egyes formátumra és biztonsági előírásokra vonatkozóan felhatalmazáson alapuló jogi aktusok elfogadására, valamint végrehajtási határozatokkal történő szabályozására.

Fent ismertetett, a 2019/997 irányelv 9. cikkében foglalt Bizottsági jogkör révén 2022. december 8-án elfogadott végrehajtási határozatában a Bizottság rendelkezett a szükséges technikai részletszabályokat illetően. A további technikai előírások az uniós ideiglenes útiokmány egységes formanyomtatványának és bélyegének kialakítására, formátumára, anyagára, nyomtatási technikáira, biztonsági elemeire vonatkoznak.⁴⁶

Miként a 4. cikkben foglalt eljárás alapján maga az irányelv is rögzíti, az uniós ideiglenes útiokmány kiállítására vonatkozóan is az állampolgárság szerinti tagállam minősül az ügy urának és a jogosultság biztosítójának, melyet az irányelv több szempontból is alátámaszt. Egyrészt megfogalmazza a tagállamok előzetes tájékoztatási kötelezettségét a kérelmet illetően, másrészt az állampolgárság szerinti tagállam kifejezett megtagadása esetén nem állíthatja ki az okmányt a kérelmező részére. Ezzel az uniós jogalkotás igyekszik megtartani a kényes egyensúlyt az uniós polgárok konzuli védelméhez való joga és a tagállamok állampolgáraik számára biztosított konzuli védelméről saját hatáskörben történő döntésére vonatkozóan. Az uniós polgárnak joga van ugyan bármely tagállam segítségét kérni, de végső soron érvényesül a saját tagállammal fennálló viszony dominanciája. Ezzel a megoldással fenntartható ugyan az uniós polgárság kiegészítő, szubszidiárius jellege a tagállami állampolgárság mellett, azonban nem hagyható figyelmen kívül a fejezet által a fentiekben érintett, a jogosultságot alanyi szinten és a jogosultság gyakorlására okot adó szituációk szintjén történő kiterjesztése, mellyel az uniós polgárság végső soron szélesebb körben biztosítja a konzuli védelem érvényesülését az állampolgárság alapján saját tagállam által biztosított védelem szintjéhez képest. Az irányelv a szükségesség és arányosság követelményét szem előtt tartva ugyanis a tagállami döntési jogosultságot korlátozhatja, amennyiben sürgős eset forog fenn. Ugyan szigorú feltételeket támaszt azok alkalmazására, mert a

⁴⁵ A Tanács (EU) 2019/997 irányelve (2019. június 18.) az uniós ideiglenes úti okmány létrehozásáról, valamint a 96/409/KKBP határozat hatályon kívül helyezéséről, HL L 163. 20.6.2019., 1-12. [2019/997 tanácsi irányelv] 12. cikk (1) bekezdése: „E bizottság a 182/2011/EU rendelet értelmében vett bizottságnak minősül. (2) Az e bekezdésre történő hivatkozáskor a 182/2011/EU rendelet 5. cikkét kell alkalmazni.”

⁴⁶ A Bizottság (EU) 2022/2452 végrehajtási határozata az (EU) 2019/997 tanácsi irányelvvvel létrehozott uniós ideiglenes úti okmányra vonatkozó további technikai előírások megállapításáról.

segítséget nyújtó tagállamnak minden lehetséges eszközt igénybe kell vennie az állampolgárság szerinti tagállammal történő kommunikáció céljából, de amennyiben nem jár sikerrel, viszont úgy ítéli meg a körülmények által, hogy az útiokmány kiállítandó, úgy az előzetes egyeztetés hiányában is kiállíthatja a dokumentumot azzal, hogy annak kiállításáról haladéktalanul értesíti a tagállamot.⁴⁷ Ez a rendelkezés pedig ismét az uniós polgárság jogosítványa felértékelődését idézi elő.

Ami az uniós jogalkotás területét illeti, mind az átültetési időre vonatkozó határidők, mind pedig a Bizottság számára delegált felhatalmazáson alapuló jogi aktusok, illetve végrehajtási aktusok elfogadása is alátámasztja az Unió szélesebb körű mozgásterét a konzuli védelemhez való jog szabályainak lefektetése kapcsán. Ugyan az utóbb említett jogi aktusok elfogadásakor is meghatározó szereppel bírnak a tagállamok képviselői, segítve ezzel a tagállamok akaratának érvényre juttatását, mindazonáltal - ahogyan az a felhatalmazáson alapuló és végrehajtási jogi aktusok eredendő célkitűzéséből is adódik - a döntési eljárás messzemenően lerövidül, hozzásegítve az uniós szabályozást a mihamarabbi érvényesüléséhez.

Források jegyzéke:

- Csatlós Erzsébet (2019): *Az EU ideiglenes úti okmányának helye az EU konzuli védelmi politikájában*. Közjogi Szemle, 2019/2., 7-14.
- Csatlós, Erzsébet (2021) : *The EU ETD Directive and the Development of EU Administrative Procedural Law. Theoretical Remarks*. Jogelméleti Szemle, 2021/1., 2-14.
- Osztoivits András (2011): *Az Európai Unióról és az Európai Unió Működéséről szóló szerződések magyarázata 3.*, Complex Kiadó, Budapest.
- A Tanács következtetései az uniós polgárságról szóló 2017. évi jelentésről, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9080-2017-INIT/hu/pdf> (2019.03.13.).
- 17/2001. (XI.15.) KüM rendelet a konzuli védelem részletes szabályiról
- 1998. évi XII. törvény a külföldre utazásról; 101/1998. (V.22.) Korm. rendelet a külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény végrehajtásáról.

⁴⁷ A Tanács (EU) 2019/997 irányelve (2019. június 18.) az uniós ideiglenes úti okmány létrehozásáról, valamint a 96/409/KKBP határozat hatályon kívül helyezéséről, HL L 163. 20.6.2019. 1-12. [2019/997 tanácsi irányelv] 6. cikk.

- A Bizottság (EU) 2022/2452 Végrehajtási Határozata (2022. december 8.) az (EU) 2019/997 tanácsi irányelvvel létrehozott uniós ideiglenes úti okmányra vonatkozó technikai előírások megállapításáról, HL L320/47, 2022.12.14.
- A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak Az úti okmányokkal való visszaéléssel szembeni európai reagálás megerősítésére irányuló cselekvési terv, COM(2016) 790 final.
- A Tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott 1995. december 19- 95/553/EK határozat az Európai Unió polgárainak diplomáciai és konzuli képviseletek általi védelméről, HL L 314, 28/12/1995.
- A tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott határozat, 1996. június 25. egy ideiglenes útiokmány létrehozásáról, HL L 168, 1996.7.6.
- A Tanács (EU) 2015/637 irányelve (2015. április 20.) a harmadik országokban képviselettel nem rendelkező uniós polgárok konzuli védelmét elősegítő koordinációs és együttműködési intézkedésekről és a 95/553/EK határozat hatályon kívül helyezéséről, OJ L 106, 24.4.2015.
- A Tanács (EU) 2019/997 irányelve (2019. június 18.) az uniós ideiglenes úti okmány létrehozásáról, valamint a 96/409/KKBP határozat hatályon kívül helyezéséről, HL L 163. 20.6.2019, 1-12.
- A Tanács 1683/95/EK rendelete (1995. május 29.) a vízumok egységes formátumának meghatározásáról, HL L 164/1, 1995.7.14.
- A Tanács következtetései az úti okmányokkal való visszaéléssel szembeni európai reagálás megerősítésére irányuló bizottsági cselekvési tervről, elfogadva: 2017. március 27-én, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7696-2017-INIT/hu/pdf> (2019.03.13.).
- Az Európai Parlament 2017. december 12-i állásfoglalása az uniós polgárságról szóló 2017. évi jelentésről: A polgárok jogainak megerősítése a demokratikus átalakulás uniójában, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2017-0487&language=HU&ring=A8-2017-0385> (2019.03.13.).
- Az Európai Parlament és a Tanács 182/2011/EU rendelete (2011. február 16.) a Bizottság végrehajtási hatásköreinek gyakorlására vonatkozó tagállami ellenőrzési mechanizmusok szabályainak és általános elveinek megállapításáról, HL L55/13, 2011.2.28.
- Az uniós polgárságról szóló 2017. évi jelentés, COM (2017) 30 final/2.

- Bizottság Javaslat a Tanács irányelve az uniós ideiglenes úti okmány létrehozásáról, valamint a 96/409/KKBP határozat hatályon kívül helyezéséről, Brüsszel, 2018.5.31. COM(2018) 358 final 2018/0186 (CNS).
- COM (2018) 358 final 2018/0186 (CNS) – Javaslat a Tanács irányelve az uniós ideiglenes úti okmány létrehozásáról, valamint a 96/409/KKBP határozat hatályon kívül helyezéséről, Brüsszel, 2018.5.31.
- COM(2017) 30 final/2. 2017. évi jelentés az uniós polgárságról: A Bizottság intézkedései a jogok, az értékek és a demokrácia előmozdítása érdekében, 2017.1.24.
- Communication from the Commission to the European Parliament, The European Council and The Council, Enhancing security in a world of mobility: improved information exchange in the fight against terrorism and stronger external borders, COM (2016) 602 final, Brussels, 14.9.2016.
- Javaslat a Tanács irányelve az uniós ideiglenes úti okmány létrehozásáról, valamint a 96/409/KKBP határozat hatályon kívül helyezéséről, Brüsszel, 2018.5.31. COM (2018) 358 final 2018/0186